

ELS INTOCABLES

¿Qui vol ser un escriptor maleït?

JOAN JOSEP CAMACHO GRAU

joanju@teletel.es

L' escriptor nord-americà John Fante (1909-1983) va viure amb més pena que glòria, es va passar un quart de segle escrivint guions per a pel·lícules infectes del Hollywood sense glamur, i va morir cec, sense cap tipus de reconeixement. Fante era fill d'immigrants italians, i per això va patir les mirades i els insults racistes dels habitants autòctons del sud de Califòrnia.

Fante també va ser de professió alcohòlic, com Charles Bukowski, el seu descobridor i màxim promotor. Bukowski escriu això en el pròleg de l'excel·lent novel·la de Fante *Pregunta-ho a la pols* (1939): "Jo era jove, passava gana, bevia, volia ser escriptor". Aquestes són les premisses bàsiques per ser un bon escriptor maleït, encara que William Faulkner també hi encaixa.

Ara bé, més enllà dels excessos amb el vi de Bukowski, i de la lectura reduccionista de "l'embriagueu-vos" de Baudelaire, Fante va escriure una tetralogia de novel·les sobre

un personatge execrable, sublim, rocambolesc, marginal... i un *alter ego* aprenent d'escriptor: Arturo Bandini. Aquest personatge, on conflueixen la tragèdia nihilista i allò de l'esperpent a parts desiguals, prefigura dos dels *freaks* mitològics més enigmàtics de la literatura nord-americana del segle XX: Holden Caulfield i Ignatius Reilly. El primer personatge és el protagonista d'*El vigilant en el camp de sègol*, del maniàtic J.D. Salinger, i el segon és el sonat amb gorra de caçador verda que apareix a *Una conxorxa d'enzes*, del suïcida John Kennedy Toole. Aquests dos llibres són les bíblies dels *raros* del meu poble, perquè s'ha de ser molt recargolat per haver inventat aquests dos personatges, i, a sobre, que t'agradin.

Però Fante no es queda en rere, ja que la galeria de personatges que viuen a les pàgines de les seves obres són autèntiques joies: miserables

El nord-americà John Fante

borratxos, veïns inclassificables, l'escòria de Los Angeles descrita amb més adjectius que no ho va fer Raymond Chandler.

Pregunta-ho a la pols, reeditada aquest estiu per Anagrama i que va editar als vuitanta Empúries al català, narra les

misèries del jove Arturo Bandini, que malviu en una pensió on escriu els seus contes a l'espera que els publicuin, i que es creu millor escriptor que Scott-Fitzgerald. Bandini estableix una relació amb una cambrera mexicana que fuma marihuana, però la seva incapacitat per fer-li l'amor el converteix en un ninot insatisfet. Bandini acaba *estrenant-se* amb una vídua, Vera Rivken, mentre un terratrèmol destrossa Long Beach.

Sammy també és un personatge força extravagant: es tracta d'un ex-cambrer amb càncer que es dedica a escriure novel·letes de *western* mentre es consumeix al desert. Sens dubte, el personatge més estrafolari d'aquesta obra és un consumidor empedreït de ginebra: Hellfrick, el qual deixa la beguda durant setmanes, però, aleshores, es torna adicte a la carn de vedella.

TETRALOGIA DE FANTE

Pregunta-ho a la pols és la segona novel·la de la tetralogia sobre la involució vital d'Arturo Bandini, la qual s'enceta amb *Espera a la primavera*, *Bandini* (Empúries i Anagrama) i que es completa amb *La ruta de Los Angeles* i *Suèños de Bunker Hill*. Per cert, dubto que hi hagi gaires escriptors amb una verdadera vocació de malditisme. Ara mateix, només puc enumerar exemples de personatges ficticis maleïts, tot i que Bandini acaba triomfant, i Fante no.

L'APARADOR

Pere Rosselló Bover, *Els paradisos perduts de Llorenç Villalonga*. Proa. Barcelona, 2001.

L' estudiós mallorquí Pere Rosselló analitza l'obra de Llorenç Villalonga, un dels novel·listes en català més importants del segle XX, i ens ofereix una introducció a la vida i obra de l'autor, una antologia de textos i una guia didàctica.

Susi Tello, *El meu amic massai*. Solsona Comunicacions S.L. Solsona, 2001.

Susi Tello ha volgut mostrar la seva fascinació per l'Àfrica i, en concret, per la tribu dels massais amb aquesta novel·la en què un adolescent recorda l'estiu que va passar a Kenya i Tanzània, on va conèixer el guerrier massai Kibzule i la Laila, una bonica noia holandesa.

Joan Amades, *Divinitat del pa*. Edicions El Mèdol. Tarragona, 2001.

Un nou lliurament de la reedició en facsimil de la *Biblioteca de Tradicions Populares* de Joan Amades, comentada per especialistes. En aquesta ocasió, M. Carme Queralt ens introdueix en el món del pa, la menja més senzilla i també la més carregada de simbolismes.

ENIGMÀSTICA

'A Torre da derrotA'

MÀRIUS SERRA

MariusSerra@verbalia.com

La cordialitat del poeta-físic David Jou m'ha permès acaronar, després d'anys de cobejar-lo, un poemari en galleg del gran Gonzalo Navaza. El llibre, bellament editat per Xerais, es diu *A Torre da derrotA* i és, com els verbívors més perspicaços ja deuen haver endevinat, un poemari palindròmic. És a dir, que cada vers es pot llegir del dret i del revés ("*Luz azul / e / Un ollo nU*" són els tres primers). La veritat és que ja fa cinc o sis anys vaig descobrir la poesia sotàdica de Navaza per culpa, o gràcies, a Internet. Navaza és un internauta pioner entre poetes -en aquest sentit recorda el nostre Ramon Dach- i des que la xarxa és xarxa ha mantingut una pàgina excepcional (que ara mateix està situada a l'adreça www.terra.es/personal5/gnavaza/) en la qual els palindròms tenen un lloc preeminent, igual

com altres enginyers verbals i la literatura gallega en general. L'espai Navaza a Internet ja tenia un disseny avançat a mitjan anys noranta, però ara encara sorprèn pels seus efectes i per la seva elegància inquietant. A més, el to general presenta detalls tan deliciosos com aquesta frase: "*Esta páxina non conta con subvención nin falta que fa*".

El llibre m'arriba a les mans just una dècada tard. M'adono pel colofó que el van imprimir "*o día 27 de novembro (San Facundo) do ano palindrómico 1991*". Sant Facund (fecund) i diada del beat Ramon Llull! Ho sé del cert perquè justament vam triar un 27 de novembre (de l'any 2000) perquè el palindròmic Llull beneís la sensacional presentació que en Joaquim Maria Puyal va tenir la gentilesa de fer del meu *Verbàlia* al FAD. Ara, a més, som a punt de tancar el cycle palindròmic que s'encetava en

1991 tot entrant a l'any 2002 i ja fins d'aquí a 110 anys no hi tornarem (o hi tornaran). ¿I encara hi ha qui no creu en l'atzar? Navaza ho té clar: "*Azar traza / A torre da derrotA*". Aquest poeta guardonat amb premis de la crítica (premi Crítica Española 1991) és també crític guardonat amb premis de poesia (premi Eusebio Lorenzo 1989) i poeta poeta dels que Borges associava a "*ser el que en la vana noche / cuenta las sílabas*".

LITERATURA INCÒMODA

Quan escriu versos com "*Adora a rodA / O breve verbo*" va molt més enllà de la mera simetria palindròmica. En un pròleg breu Xosé María Álvarez Cásamo situa Navaza en el seu context potencial (de "literatura incòmoda"), tot rememorant algunes de les seves col·laboracions *oulipienne* al *Diario 16 de Galicia*, en el qual va arribar a publicar l'Estatut ga-

llec i llei de normalització lingüística reescrits canviant-ne tots els substantius segons el procediment S+7. També en destaca un vers sotàdic emblemàtic com "*E de corpos nus un só procedE*" per descriure la cosmogonia del poeta. Després ressegueix una per una les cinc parts del poemari i en refà el discurs. De les seves valoracions destaca l'opinió que destil·la sobre l'etern conflicte entre el joc i el foc: "*Así manexado, o palíndromo non constitúe só a peza dun xogo, senón que, sen perder o seu carácter lúdico, enxeñoso, recreativo, colabora para a iluminación das zonas agachadas da vida*". Les zones *agachadas* de la vida formaran part tant com vulguin d'aquesta magnífica *A Torre da derrotA*, però el lector sensible no pot sinó aixecar-se de la cadira i aplaudir entusiasmat per la victòria de la desfeta: "*O norte, non é tronO / E ó sur, CrusoE*".